

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Silifke ve Erdemli İlçeleri Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi Üzerine Nitel Bir Araştırma*

Yeşim CULHA, Bağımsız Araştırmacı, e-posta: yesimculhaa@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0009-0007-1811-1349>

Prof. Dr. Okan YAŞAR, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Çanakkale, e-posta: okanyasar70@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8881-4639>

Öz

Bu araştırma; Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında sualtı dalış turizmi paydaşları görüşleri çerçevesinde bu kıyılarda sualtı dalış turizminin mevcut durumu ve gelişimini ortaya koymak, yaşanan sorunları tespit ederek dalış turizminin geleceğine yön verilmesi açısından gerekli stratejilerin oluşturulmasını amaçlamaktadır. Bu çalışmada verilerin toplanması sürecinde nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine başvurulmuştur. Görüşmeler; Mersin ili Silifke ve Erdemli ilçelerinde faaliyet gösteren beş dalış okulunda görev yapan farklı yaş seviyelerinde 5 yönetici ve 7 dalış eğitmeni ile gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilen veriler ilişki derecelerine göre gruplandırılmış ve betimsel analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sonuçlarından hareketle katılımcıların Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarının sualtı dalış turizminde çekicilik yaratan unsurlar bakımından yüksek bir potansiyele sahip olduğunu belirtmişlerdir. Ancak kıyı yapılarının yetersiz olması, tanıtım yetersizliği ve dalış okullarının sayısının az olması gibi sebeplerden dolayı dalış turizminin gelişiminin sınırlı kaldığı yönünde görüş ortaya çıkmıştır. Yöre kıyılarındaki izinsiz avlanmaların sualtı faunasını ve dolayısıyla dalış turizmini olumsuz etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca yöre kıyılarında dalış mevkilerinde oluşabilecek baskıyı azaltmak amacıyla daha fazla yapay resif alanlarının oluşturulması gerektiği önerisi getirilmektedir.

*Bu araştırma; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde tamamlanan "Silifke ve Erdemli (Mersin İli) İlçeleri Kıyılarında Sualtı Dalış Turizmi" adlı tezin bir bölümünden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Deniz Turizmi, Su Altı Dalış Turizmi, Rekreatif Faaliyetler, Silifke ve Erdemli İlçeleri

Makale Gönderme Tarihi: 18.08.2024

Makale Kabul Tarihi: 05.11.2024

Önerilen Atıf:

Culha, Y. ve Yaşar, O. (2024). Silifke ve Erdemli İlçeleri Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi Üzerine Nitel Bir Araştırma, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(11): 824-844.

**Journal of Social, Humanities and
Administrative Sciences**

2024, 7(11): 824-844. DOI:[10.26677/TR1010.2024.1466](https://doi.org/10.26677/TR1010.2024.1466)
ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

RESEARCH PAPER

A Qualitative Research on Underwater Diving Tourism on the Coasts of Silifke and Erdemli Districts

Yeşim CULHA, Independent Researcher, e-mail: yesimculhaa@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0009-0007-1811-1349>

Prof. Dr. Okan YAŞAR, Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Education, Çanakkale, e-mail: okanyasar70@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8881-4639>

Abstract

This research aims to reveal the current situation and development of diving tourism on these coasts within the framework of the views of underwater diving tourism stakeholders on the coasts of Silifke and Erdemli districts, to identify the problems experienced and to create the necessary strategies in terms of guiding the future of diving tourism. In this research, semi-structured interview technique, one of the qualitative research methods, was used in the process of data collection. Interviews were conducted with 5 managers and 7 diving instructors of different age levels working in five diving schools operating in Silifke and Erdemli districts of Mersin province. The data obtained through the semi-structured interview form were grouped according to the degree of relationship and subjected to content analysis. Based on the results of the research, the participants stated that the coasts of Silifke and Erdemli districts have a high potential in terms of elements that create attraction in underwater diving tourism. However, due to reasons such as insufficient coastal structures, lack of publicity and the low number of diving schools, the development of diving tourism is limited. It was found that unauthorised hunting on the coasts of the region negatively affects the underwater fauna and therefore diving tourism. In addition, it is suggested that more artificial reef areas should be created in order to reduce the pressure that may occur in diving sites on the coasts of the region.

Keywords: Marine Tourism, Underwater Diving Tourism, Recreational Activities, Silifke and Erdemli Districts.

Received: 18.08.2024

Accepted: 05.11.2024

Suggested Citation:

Culha, Y. and Yaşar, O. (2024). A Qualitative Research on Underwater Diving Tourism on the Coasts of Silifke and Erdemli Districts, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 7(11): 824-844.

GİRİŞ

Su altı dalış turizmi; su altı dünyasının flora, fauna ve arkeolojik kültür varlıklarını görmek, fotoğraflamak, filme almak ile tanıtım, sportif ve eğitim amaçlı dalışlar ile kıyıda verilen konaklama ve ağırlama hizmetlerini içine alan bir turizm çeşididir. Su altı dalış turizmi gelişimi üzerinde; kıyı ve su altı jeomorfolojisi, iklim, deniz flora ve faunası, deniz suyunun temizliği ve berraklığı, su altı arkeolojisi, liman hizmetleri ve konaklama gibi doğal ve beşerî çevre faktörlerinin etkisi bulunmaktadır (Yaşar, 2011: 36).

Deniz turizminin gelişim gösterdiği destinasyonlarda alternatif turizm çeşitleri de gelişmeye başlamıştır. Su altı dalış turizmi en çok tercih edilen alternatif turizm çeşitleri arasındadır. Dünyanın pek çok ülkesinde balıkadamları cezbeden farklı özelliklerde dalış yöreleri bulunmaktadır. Avustralya'nın kuzeydoğusunda Büyük Set Resifi, Bahama Adaları, Kanada-Baffin Adası, Papua New Guinea, Milne Bay, Mısır Kızıldeniz Ras Muhammet Deniz Parkı, Güney Afrika Ümit Burnu, Brezilya-Frenando de Noronha takımadaları, Endonezya-Komodo Adası, Maldiv Adaları, Kaliforniya Channel Adaları kıyıları dünyada bilinen en önemli dalış noktaları arasında yer almaktadır (Yarmacı vd., 2017: 68).

Türkiye'nin, Anadolu ve Trakya toprakları birer yarımada olup, üç tarafı denizlerle çevrilidir. Türkiye'yi çevreleyen bu denizler, aslında Atlantik Okyanusu'na bağlı bir iç deniz olan Akdeniz'e bağlıdır. Türkiye kıyıları denizel flora-fauna, su altı arkeolojisi ve batıklar açısından önemli zenginliklere sahiptir ve ülkemizi dalış turizminde önde gelen ülkeler arasına taşıma potansiyeli bulunmaktadır (Özgül, 2008: 515; Konurhan, 2019: 28). Türkiye'nin toplam kıyı uzunluğu 8.333 km'yi bulmaktadır. Bu kıyıların 6.480 km'si Anadolu, 786 km'si Trakya ve 1.067 km'si adalara aittir (Atalay, 2011: 406). Türkiye, mevcut kıyı uzunluğu ve tatlı su kaynakları ile su altı dalış turizmi için birçok dalış noktası sunar. Türkiye'deki bazı önemli dalış noktaları; Antalya, Mersin, Hatay, Muğla, Aydın, İzmir, Çanakkale, Balıkesir, Edirne ve İstanbul ili kıyılarında yer almaktadır. Türkiye kıyılarının zengin su altı jeomorfolojisi, su altı arkeolojisi, Tunç Çağı'ndan günümüze kadar tarihlenen batıklar, doğal ve yapay resifler su altı dalış turizmi için büyük bir çekicilik yaratmaktadır. Türkiye kıyıları tropik denizler kadar zengin su altı flora ve faunası sunmasa da nispeten iyi durumdadır. Türkiye kıyıları, bilinen tüm deniz canlılarının % 6'sına ev sahipliği yapmaktadır ve bu türlerin yaklaşık olarak % 29'u endemik türlerden oluşmaktadır (Demir, 2018: 16).

Türkiye, 1980'li yıllardan itibaren su altı dalış turizminin hareketlendiği bir döneme girmiştir. Bu ivmelenmede kıyı turizmindeki hızlı gelişimin etkisi büyüktür. Bununla birlikte dalış okulu/merkezlerinin açılması teşvik edilmiş ve dalış okulu sayısı hızla artmaya başlamıştır (Yaşar, 2011: 48). Antalya, İstanbul, Bursa, İzmir, Ankara gibi illerde faaliyete geçen dalış okulları dalış turizminin yaygınlaşmasını sağlamış bu da su altı dalış turizmi farkındalığının oluşmasına katkı sunmuştur. Türkiye kıyılarında su altı dalış turizmi, su altı kaynaklarının çeşitliliği ve su altı arkeolojisi sayesinde her geçen yıl gelişim göstermektedir.

Akdeniz havzası çok köklü denizcilik tarihine de sahiptir. Türkiye kıyılarında yapılan deniz ticareti ya da yaşanan çok sayıda deniz savaşları sonucu ortaya çıkan tarihi miras niteliği taşıyan batıklar mevcuttur. Aynı zamanda Türkiye, Asya'yı Avrupa'ya bağlayan bir konumda olması sebebiyle tarihte deniz ticareti açısından tüccarların önemli rotalarından biri haline gelmiştir. Anadolu karasularına ticari sebeplerle gelmiş ancak birtakım nedenlerden dolayı batmış gemi batıkları da mevcuttur. Uluburun Batığı ve Çanakkale Savaşları batıkları bunlara örnektir. Bu tür batıklar dalış yapmak isteyenler için tarihi miras niteliği taşımakta ve merak uyandırmaktadır (Akkoc, 2015: 16).

Türkiye'de dalış turizmini geliştirmeye yönelik çeşitli faaliyetler yürütülmektedir. Yapay resifler, denizlerde mevcut yaşam alanlarını korumak ve iyileştirmek veya alternatif bir yaşam alanı

sunmak amacıyla yerleştirilen yapılar olarak tanımlanır. Bu yapılar, deniz canlıları için barınma, üreme, beslenme ve korunma gibi hayati işlevler açısından farklı yaşam alanları sağlar. Yapay resif çalışmaları, dalış turizminin desteklenmesi ve deniz ekosisteminin korunması açısından da önem taşımaktadır. Türkiye'de yapay resif çalışmaları, özellikle Akdeniz ve Ege Denizi kıyılarında sürdürülmektedir. Antalya, Muğla, İzmir, Edirne ve Çanakkale illeri kıyılarında hayata geçirilmiştir. Ayrıca, Mersin ve Hatay ili kıyılarında da benzer çalışmalar yapılmaktadır. Bu yörelerdeki yapay resifler, balık popülasyonlarını artırmak, biyolojik çeşitliliği desteklemek ve dalış turizmini teşvik etmek için önemli katkılar sağlamaktadır.

Ülkemizde su altı arkeolojisi alanında yapılan çalışmalar da dikkat çekmektedir. Türkiye'nin ilk su altı parkı olan Gelibolu Tarihi Su Altı Parkı, Çanakkale Savaşı'ndan kalma batıkları keşfetme fırsatı sunarak hem tarih meraklılarını hem de dalgıçları cezbetmektedir. Kaş ilçesi kıyılarında tarihi ve arkeolojik kalıntıları korumak, yapay resif alanları oluşturmak amacıyla 2006 yılında Doğa Koruma Vakfı ve Su altı Araştırmaları Derneği'nin iş birliğiyle bir su altı arkeopark alanı oluşturulmuştur. Arkeopark alanına Kaş'ın Uluburun mevkiinden çıkarılan Uluburun Batığı'nın replikası batırılmıştır. Daha sonra Uluburun teknesini canlandırmak ve turizme kazandırmak adına 360 Derece Tarih Araştırmaları Derneği ile Su altı Araştırmaları Derneği iş birliğinde "Uluburun II" adıyla aynı teknenin replikası inşa edilmiştir. Aynı dernekler öncülüğünde su altı dalış turizmine kazandırmak amacıyla "Uluburun III" adıyla bir tekne daha inşa edilmiştir. Bu tekne Kaş açıklarındaki Hidayet Koyu mevkiinde batırılmıştır. Uluburun III adlı teknenin batırıldığı mevki "Su Altı Arkeopark" alanı olarak ilan edilmiştir. Bu tür projeler ve çalışmalar, Türkiye'nin dalış turizmi potansiyelini artırmaktadır (Becer ve Toslak, 2018; Yaşar ve Konurhan, 2019).

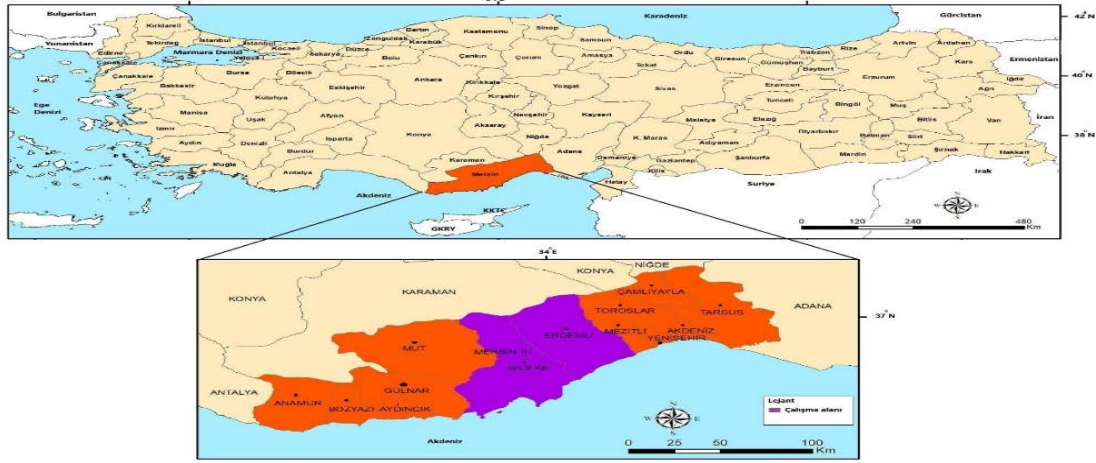
Türkiye su altı dalış turizminde son dönemlerde yüzlerce dalış merkezi ve deneyim sahibi eğitmenleriyle diğer ülkeler arasında çekim alanı haline gelmeye başlamıştır (Olçay, 2023). Türkiye'de su altı dalış turizmine olan ilgi her geçen yıl artmaktadır. Ülkemizde yıllık olarak yaklaşık 500.000 balıkadam dalış yapılmaktadır. Bu sayı hem yerli hem de yabancı balıkadamları kapsamaktadır. Özellikle yaz aylarında dalış merkezlerine olan talep önemli ölçüde artmakta, bu da turizm hareketliliğine olumlu yönde yansımaktadır (Dinç, 2021). Ülkemizde 2024 yılı itibarıyla 275 dalış okulu/merkezi hizmet vermektedir. Dalış okullarının illere göre dağılımları incelendiğinde; Antalya, Muğla, İstanbul, İzmir, Ankara, Çanakkale ve Aydın illeri en fazla sayıda dalış okuluna sahip illerdir (<https://www.tssf.gov.tr>). En fazla dalış okulu ise Akdeniz Bölgesi illerinde faaliyet göstermektedir.

ÇALIŞMA ALANI

Silifke ve Erdemli ilçeleri (Mersin ili) kıyılarında deniz turizminin gelişim göstermesiyle birlikte yöredeki su altı zenginliklerinden faydalanarak su altı dalış turizmi de gelişmeye başlamıştır. Araştırma alanında su altı dalış turizmi 2000'li yıllardan günümüze gelişim göstermiştir ve hala gelişmeye devam etmektedir. 2008 yılında Mersin Balıkadam Spor Kulübü kurulmuştur. Kulüp, Mersin'de su altı sporlarına ilgi duyan bireyler tarafından kurulmuş olup, dalış, su altı fotoğrafçılığı gibi faaliyetleri teşvik etmeyi ve geliştirmeyi amaçlamıştır. Mersin Balıkadam Spor Kulübü, Mersin ili kıyılarının su altı zenginliklerini keşfetmek isteyenler için bir platform sağlayarak, bu alanda hem eğitim hem de sosyal etkinlikler düzenlemektedir. Silifke ilçesi kıyılarında 9, Erdemli ilçesi kıyılarında ise 2 adet dalış mevki bulunmaktadır. Dalış okulları bu mevkiilerde dalış faaliyetlerini gerçekleştirmektedir.

Su altı dalış turizminin gelişimi açısından denizel flora ve fauna çok önemlidir. Çalışma alanı kıyılarında Orfoz, Sargos, Kuzu, Fangri, Sinarit, Iskaroz, Lagos, Mercan, Sokar, caretta carette ve Akdeniz Palamutu türlerine rastlanılmaktadır (Akkuş ve Güneş, 2016: 82). Araştırma Alanı

kıyılarında pek çok dalış mevkii bulunmaktadır. Bunlar arasında; Akyar, Narlıkuyu, Susanoğlu, Altınorfoz, Taşucu, Boğsak, Tisan Adası, Dana Adası, Yapraklı Koyu (Silifke), Kız Kalesi ve Paşa Türbesi (Erdemli) sayılabilir (Yıldırım, 2014: 18-19). Bu dalış mevkileri su altı arkeolojisi ve batıklar açısından önem taşımaktadır. Çalışma alanında bulunan Dana Adası'nın batı burnu kısmında ters dönmüş olarak yer alan yük gemisi dalgıçlar tarafından tercih edilen dalış mevkileri arasındadır. Büyük amphoraların yer aldığı Sıncak Koyu, bu dalış mevkilerinden bir diğeridir (Dinç, 2021: 479).

Şekil 1. Çalışma Alanı Lokasyon Haritası

Dana Adası kıyısında bulunan tersane Akdeniz'in en büyük antik tersanesi olma özelliğine sahiptir. Tarihsel olarak bakıldığında Demir Çağı'ndan Doğu Roma Dönemine kadar kesintisiz bir şekilde kullanılmıştır (Erginal vd., 2021; Öviz, 2022: 120-123). Erdemli ilçesi kıyılarında yer alan Kız kalesi ve çevresi su altı dalış turizmi açısından önemli bir çekicilik yaratmaktadır. Bu kıyılarda Korykos Antik Kentinden kalma olduğu düşünülen kaleye ait mendirek dolgusu ve kentten denize inen kayalara oyulmuş merdivenler dışında herhangi bir arkeolojik kalıntı bulunmamaktadır (Öviz, 2022: 119). Erdemli ilçesi kıyıları açıklarında bulunan su altı kanyonu dalış turizminde önemli bir cazibe alanıdır. Korykos Antik Kenti'nin parçası olan Kızkalesi'nin 10-15 metre açıklarında, 2 km'lik alanı kaplayan ve yaklaşık 8 metre derinlikteki su altı kanyonu doğal resif görevi görmektedir. Kanyon, birçok deniz canlısına ev sahipliği yapmaktadır. Su altı kanyonunda deniztavşanı, papaz balığı, asker balığı, aslan balıkları, lagos, vatoz ve denizkestaneleri görülmektedir (<https://www.tv5.com.tr/>).

Araştırma alanı kıyılarında su altı dalış sezonu Nisan ayında başlamakta Kasım ayının ortasında sona ermektedir. Dalış sezonu ortalama 7 ay sürmektedir. Ancak yöre kıyıları 12 ay boyunca dalış yapmaya uygundur. Bir sezonda yöre kıyılarında ortalama 5.000 yerli balıkadam ve 1.000-1.500 arasında yabancı balıkadam dalış yapmaktadır. Su altı dalış turizminin yoğun olduğu dönem Temmuz ayında başlayıp Eylül ayı sonuna kadar devam etmektedir. Aslında 12 ay boyunca dalış turizmi yapılabilme imkânı olan bu kıyılarda dalış faaliyetleri altyapı ve olanakların yetersiz olması ve tanıtım eksikliğinden dolayı 7 ay ile sınırlı kalmaktadır. Araştırma alanı kıyılarında su altı dalış turizmi adına yapılan tanıtımının daha iyi ve etkili yapılmasıyla yerli turist sayısında önemli artışlar sağlanacağı düşünülmektedir. Dalış turizmi için gelen yerli balıkadamlar genellikle Mersin, Adana, Gaziantep, Ankara ve çevre illerden katılım göstermektedir. Yerli turistlerin yanı sıra Avrupa ve Asya ülkelerinden yabancı balıkadamlar da yöreyi ziyaret etmekte ve sualtı dalış turizmine katılmaktadır. Yabancı balıkadamlar çoğunlukla Rusya ve Almanya'dan gelmektedir. Ayrıca Mersin ili Gülnar ilçesinde çalışmaları devam eden Akkuyu Nükleer Güç

Santrali'nde çalışan Rus vatandaşları ve yakınlarının da araştırma alanı kıyılarında sualtı dalış turizmine katılan yabancı balıkadam sayısında artışa yol açtıkları anlaşılmıştır.

LİTERATÜR ÖZETİ, ÇALIŞMANIN AMACI ve ARAŞTIRMA SORULARI

İlgili alan yazın incelendiğinde bir yöre ya da bölge kıyılarındaki su altı dalış turizmi ilgili olarak; Akkoç, 2015; Babazade, 2017; Carr ve Mendelsohn, 2003; Dağlıoğlu ve Sürme, 2019; Demir, 2018; Edney, 2006; Eren, Yıldırım ve Adak, 2021; Geldenhuys, Merwe ve Slabbert, 2014; Gökdeniz vd., 2010; Hasler ve Ott, 2008; Hazarhun vd., 2023; Hodeck vd., 2021; Konurhan, 2019; Lucrezi ve Saayman, 2017; Olcay, 2023; Wongthong ve Harvey, 2014; Yarmacı vd., 2017; Yaşar, 2011; Yaşar ve Konurhan, 2019; Yıldırım, 2014; Zakai ve Chadwick-Furman, 2001 ulusal ve uluslararası araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Bu araştırma; Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında sualtı dalış turizmi paydaşları görüşleri çerçevesinde bu kıyılarda sualtı dalış turizminin mevcut durumu ve gelişimini ortaya koymak, yaşanan sorunları tespit ederek dalış turizminin geleceğine yön verilmesi açısından gerekli stratejilerin oluşturulmasını amaçlamaktadır. Araştırmanın bir diğer amacı da sözü edilen kıyıları ile ilgili sualtı dalış turizmi literatürüne katkı sunmaktır.

Silifke ve Erdemli ilçeleri kıyılarında sualtı dalış turizmi paydaşlarının görüşlerinin alınarak bu kıyılarda dalış turizmine yön verilmesine katkı sağlanabilir mi? sorusu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır. Bu araştırma; Silifke ve Erdemli (Mersin ili) ilçeleri kıyılarında sualtı dalış turizmini farklı özellikleriyle inceleyecek olması, bu ilçeler kıyılarının sualtı dalış turizmi potansiyelini ortaya koyması, sualtı dalış turizminin sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik gerekli bilimsel çalışmalara zemin hazırlaması ve ayrıca yöre kıyılarının sualtı dalış turizmi açısından ulusal ve uluslararası tanınırlığını arttırmaya yönelik öneriler getirmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada yukarıda sıralanan amaçlar doğrultusunda aşağıda belirtilen araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında sualtı dalış turizmi ne zaman ve nasıl başladı?
2. Silifke ve Erdemli ilçeleri kıyılarında yer alan dalış mevkileri hangileridir?
3. Silifke ve Erdemli ilçeleri kıyılarında yer alan dalış mevkilerinin öne çıkan özellikleri nelerdir?
4. Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında sualtı dalış turizmini çeşitli boyutlarıyla Antalya ili kıyılarıyla karşılaştırdığımızda ortaya çıkan farklılıklar nelerdir?
5. Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında yapay resifler bulunmakta mıdır? Ya da yapay resifler oluşturulması düşünülmekte midir?
6. Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında sualtı deniz parkı kurulmalı mıdır? Kurulacaksa hangi kıyı kesimlerinde kurulmalıdır? Neden?
7. Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında faaliyet gösteren sualtı dalış okulu/merkezi sayısı nedir? Sualtı dalış okullarının sezonluk faaliyet süresi nedir?
8. Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında bir dalış sezonunda yerli ve yabancı ortalama dalış yapan balıkadam sayısı (yeni başlayan kursiyerler hariç) ne kadardır?
9. Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında sualtı dalış turizminde yaşanan sorunlar nelerdir?
10. Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında sualtı dalış turizminin daha fazla gelişmesi için neler yapılmalıdır?

YÖNTEM

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada araştırma yöntemi olarak tarama (Survey) modeli tercih edilmiştir. Tarama modeli; geçmişte ya da halen varolan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Araştırmaya konu olan birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2016: 109). Kullanılan araştırma yönteminin içeriğine uygun olarak amaca uygun veri toplama aracı geliştirilmiştir. Geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile su altı dalış turizmi paydaşlarının görüşleri alınmıştır.

Veri toplama aracını uygulamaya başlamadan önce Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu'nun iznine başvurulmuş, yarı yapılandırılmış görüşme formu için etik kurulu onay belgesi alınmıştır (2023-YÖNP-0405, 25.05.2023 tarih ve 2300111890 sayılı yazı).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu 2023 ve 2024 yaz aylarında Mersin ili Silifke ve Erdemli ilçelerinde faaliyet gösteren beş dalış okulunda görev yapan 5 yönetici ve 7 dalış eğitmeni oluşturmaktadır. Her dalış okulundan yarı yapılandırılmış görüşme formu çerçevesinde görüşme yapılmasına özen gösterilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve araştırmaya ait veriler bu form aracılığıyla toplanmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, yapılandırılmış görüşme tekniğinden biraz daha esnekler. Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir. Eğer kişi görüşme esnasında belli soruların yanıtlarını başka soruların içerisinde yanıtlamış ise araştırmacı bu soruları sormayabilir (Türnüklü, 2000: 547).

Görüşme formunun geliştirilmesi sürecinde iki alan uzmanının görüşü alınarak sorulara son şekli verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm katılımcıların kişisel bilgilerini belirlemeye ilişkin sorulardan, ikinci bölüm ise katılımcıların Silifke ve Erdemli ilçeleri kıyılarında su altı dalış turizmini çeşitli boyutlarıyla inceleyen sorulardan oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu 10 adet sorudan oluşmaktadır.

Verilerin Analizi

Silifke ve Erdemli ilçeleri kıyılarında dalış okulu yönetici ve dalış eğitmenlerinin dalış turizmine ilişkin bilgi ve görüşlerini alabilmek için görüşmeler müsait oldukları zaman aralığında yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Araştırma alanında su altı dalış turizmi ile ilgili, dalış okulu yöneticileri ve eğitmenlerin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular aracılığıyla alınmıştır. Veriler ilişki derecelerine göre gruplandırılmış ve betimsel analize tabi tutulmuştur. Görüşlerin analizi sürecinde katılımcıların adlarının gizliliği için her bir yöneticiye ve eğitmene kod verilmiştir (E1, K1, E2, K2). Ayrıca elde edilen veriler, araştırma alanında yapılan gezi ve gözlem çalışmalarıyla desteklenmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya Katılan Dalış Okulu Yöneticileri ve Dalış Eğitimcilerinin Nitel Veriye Dayalı Görüşleri ve Değerlendirilmesi

Araştırmanın bu bölümünde Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında faaliyet gösteren dalış okullarında görev yapan dalış okulu yöneticileri ve dalış eğitimleriyle bu kıyılarda su altı dalış turizmine yönelik bilgi ve görüşlerini almak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu çerçevesinde görüşmeler yapılmıştır. Görüşme formu uygulanmadan önce katılımcılara çalışmanın yapılma amacı açıklanmış ve katılımcıların objektif cevaplar vermesi için uygun bir görüşme ortamı oluşturulmuştur. Görüşmeler gönüllülük esaslı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye katılan erkek katılımcılar (E1, E2) ile kadın katılımcılar (K1, K2) şeklinde kodlanmıştır. Görüşmeye katılan katılımcıların kişisel özellikleri aşağıda verilmektedir.

Tablo 1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Uygulanan Katılımcıların Kişisel Özellikleri

		Frekans
Cinsiyet	Kadın	2
	Erkek	10
Yaş	18-28	-
	29-39	1
	40-49	9
	50-59	2
	60-69	-
	70+	-
Öğrenim Durumu	İlkokul	-
	Ortaokul	-
	Lise	-
	Önlisans	-
	Lisans	10
	Lisansüstü	2
Görevi	Dalış Okulu Yöneticisi	5
	Dalış Eğitimci	7
İkamet Yeri	Mersin	12
Ne kadar Süredir Dalış yapıyor	1-2 Yıl	-
	3-5 Yıl	-
	6-8 Yıl	-
	9-11 Yıl	3
	12 Yıl ve üzeri	9

Katılımcıların 10'u erkek, 2'si kadındır. Katılımcıların yaşlarına bakıldığında 1'i 29-39 yaş aralığında, 9'u 40-49 yaş aralığında ve 2'si 50-59 yaş aralığındadır. Katılımcılardan 10'u lisans mezunu, 2'si lisansüstü mezundur. Görüşme yapılan katılımcıların 5'i dalış okulu yöneticisi, 7'si dalış eğitimcisi, 3'ü 9-11 yıldır ve 9'u da 12 yıl ve üzeri süredir dalış yapmaktadır.

Dalış okulu yöneticilerinin ve dalış eğitimcilerinin Silifke ve Erdemli ilçeleri kıyılarında su altı dalış turizmine yönelik görüş, düşünce ve önerileri aşağıda belirtilmektedir.

Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında su altı dalış turizmi ne zaman ve nasıl başladı? sorusuna verilen cevapların analizi

Görüşleri alınan katılımcılar, Silifke ve Erdemli ilçeleri kıyılarında dalış turizminin 2000 yılından itibaren gelişmeye başladığını, asıl ivmelenmenin ise 2014 ve 2015 yıllarında başladığı belirtilmektedir.

E1 kodlu katılımcı; "1991 yılında Mersin Balıkadamlar Kulübünün kurulduğunu ve bu kulüp aracılığıyla dalış turizmine başladığını" belirtmiştir.

K2 kodlu katılımcı; “dalış merkezleri arttıkça dalış turizminin yöre kıyılarında geliştiğini” belirtmiştir.

E3 kodlu katılımcı; “Dalışa 2005 yılında başladığımda Mersin’de dalış faaliyetleri vardı ancak şimdiye göre çok sınırlıydı. Zaman içerisinde gelen turist sayısının artması, konaklama tesislerinin iyileşmesiyle dalış turizmi de gelişim göstermeye başladı.” şeklinde cevap vermiştir.

E2 kodlu katılımcı; “İlk olarak dalışa hobi olarak başlamıştım, daha sonra 2013 yılında dalış eğitmenliğine başladım. Bu kıyılardaki dalış okulu sayısı arttıkça dalış turizmi hız kazanmıştır.” demektedir.

K1 kodlu katılımcı; “Bildiğim kadarıyla 2000 yılından beri Mersin ilinde dalış faaliyetleri gerçekleştirilmekte. Gelişim gösterdiği zamanı düşünecek olursak 2014-2015 yılından günümüze doğru her geçen yıl daha çok gelişmektedir. Bu gelişimde dalış okulu sayılarının artması etkili olmuştur.” şeklinde cevap vermiştir.

E7 kodlu katılımcı; “Dalış faaliyetlerinin 2000 yılından beri devam ettiğini biliyorum. Ancak son yıllarda konaklama hizmetlerinin gelişmesiyle birlikte dalış turizminin de gelişiminin hızlandığını düşünüyorum.” demiştir.

E9 kodlu katılımcı; “Dalışa 2010 yılında başladığımda Silifke kıyılarında dalış turizmi vardı, fakat sınırlıydı. Zaman içinde gelen turistlerin artmasıyla dalış turizmi de gelişmeye başladı.” şeklinde cevap vermiştir.

E10 kodlu katılımcı; “Dalışa 2009 yılında başladım, öncesinde dalış turizmiyle ilgili bilgim yoktu. 2009 yılında Boğsak adasında 1 tekne vardı. Şu an 2 tekne oldu. Turizm açısından baktığımızda ise bu kıyılarda dalış okulu sayısı ve gelen turistler arttıkça gelişmeye devam etti.” demektedir.

Tablo 2. Dalış Turizminin Gelişimine Yönelik Verilen Cevapların Dağılımı

Dalış Turizminin Gelişimi	Frekans	Katılımcılar
Dalış okulu sayısında görülen artış	7	E1, E2, K1, K2, E3, E5, E10
Konaklama hizmetlerinin gelişmesinde görülen artış	4	E1, E3, K1, E6, E7
Turist sayısında görülen artış	6	E8, E9, E2, E4, E3, E10

Soruya verilen cevaplar kategorize edildiğinde yöre kıyılarında dalış turizminin gelişiminin devam ettiği ve gelişimine katkı sunan etkenlerin neler olduğu Tablo 2’de belirtilmiştir. Araştırma alanı kıyılarında altyapı hizmetlerinin gelişmesi turist sayısının da artmasına sebep olmuştur. Bu da su altı dalış turizminin gelişimini olumlu yönde etkilemiştir. Balıkadamların %54,5’i dalış turizminin gelişiminde dalış okulu sayısındaki artışı etkili bulmaktadır. Katılımcılar, yöre kıyılarında su altı dalış turizminin her geçen yıl daha fazla gelişim gösterdiğini ifade etmiştir.

Silifke ve Erdemli ilçeleri kıyılarında yer alan dalış mevkilerinin adlarını ilçelere göre ayrı ayrı sıralayınız.

Görüşleri alınan katılımcılar yöre kıyılarında yer alan dalış mevkilerinin adlarını tek tek sıralamışlardır.

E1 kodlu katılımcı; “Erdemli ilçesi kıyılarında Kızkalesi; Silifke ilçesi kıyılarında; Akyar, Susanoğlu, Yapraklı Koy, Boğsak Adası, Dana Adası, Tisan ve Taşucu mevkileri bulunmaktadır” şeklinde cevap vermiştir.

K1 kodlu katılımcı; “Erdemli ilçesi kıyılarında; Paşa Türbesi, Kızkalesi; Silifke ilçesi kıyılarında; Akyar, Narlıkuyu, Susanoğlu, Tisan, Taşucu, Dana Adası, Boğsak adası” şeklinde cevap vermiştir.

Şekil 1a, b, c, d, e ve f: Narlıkuyu (a), Susanoğlu (b), Boğsak (c), Yapraklı Koy (d), Tisan Adası (e) ve Kız Kalesi (f) Dalış Mevkileri (Yeşim Culha, 2024)

E4 kodlu katılımcı; Erdemli ilçesinde; Kızkalesi; Silifke ilçesinde; Akyar, Yapraklı Koy, Boğsak Adası; Dana adası burada bulunan Fener Koyu, Kömürbucak, Tisan” şeklinde yanıt vermiştir. Diğer katılımcıların görüşleri Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Dalış Mevkilerinin Bilinmesine Yönelik Cevapların Dağılımı

Dalış Mevki	Frekans	Katılımcı
Kızkalesi (Erdemli)	12	E1,E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,K1,K2,E10
Paşa Türbesi (Erdemli)	8	E3,E5,E6,E7,E8,E9,K1,K2
Akyar (Silifke)	11	E1,E2,E4,E5,E6,E7,E8,E9,K1,K2,E10
Narlıkuyu (Silifke)	11	E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,K1,K2,E10
Susanoğlu (Silifke)	12	E1,E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,K1,K2,E10
Yapraklı Koy (Silifke)	12	E1,E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,K1,K2,E10
Boğsak (Silifke)	12	E1,E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,K1,K2,E10
Dana adası (Silifke)	12	E1,E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,K1,K2,E10
Tisan (Silifke)	12	E1,E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,K1,K2,E10
Taşucu (Silifke)	12	E1,E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,K1,K2,E10

Katılımcıların hemen hemen tamamının Silifke ve Erdemli ilçeleri kıyılarında yer alan dalış mevkilerini bildikleri görülmektedir. Her iki ilçesinin kıyılarında da dalış faaliyetleri gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır.

Silifke ve Erdemli ilçeleri kıyılarında yer alan dalış mevkilerinin bildiğiniz öne çıkan özelliklerini sıralayınız.

Katılımcılara Silifke ve Erdemli ilçeleri kıyılarında yer alan dalış mevkilerinin öne çıkan özellikleri sorulduğunda derinlik, görüş mesafesi, deniz suyu sıcaklığı, canlı çeşitliliği ve su altı arkeolojisi üzerine görüşler ortaya konulmuştur.

K1 kodlu katılımcı; “Dana Adası etrafında görüş mesafesinin daha iyi olmasıyla birlikte canlı popülasyonunun yüksek olması orayı tercih etme sebeplerimizdendir.” şeklinde cevaplamıştır.

E5 kodlu katılımcı; “Dana Adası ve çevresinin doğallığının korunmuş olması, arkeolojik kalıntıların bulunması dalış mevkilerinin öne çıkan özellikleri arasında sayılabilir.” cevabını vermiştir.

E1 kodlu katılımcı; “Silifke kıyılarında canlılık hep korunmuş, diğer iller kıyılarıyla kıyaslandığında yapay bir akvaryum oluşturma gibi bir durum yok.” demektedir.

E4 kodlu katılımcı; “Silifke ve Erdemli kıyılarını öne çıkaran en büyük özelliği kesinlikle deniz suyu sıcaklığıdır.” demektedir.

E6 kodlu katılımcı; “Öne çıkan özelliklere baktığımızda aslında burada dalış turizminin hala gelişen bir sektör olması, canlılığın korunmasına ve çeşitliliğin zarar görmemesine sebep olmakta. Bu da kıyıları canlı çeşitliliği açısından öne çıkarmaktadır.” demektedir.

K2 kodlu katılımcı; “Bu kıyıların en önemli özelliği arkeolojik kalıntılara sahip olmasıdır. Akdeniz farklı medeniyetlerin hakimiyet kurduğu bir alan, bu da arkeolojik anlamda buranın önemli olmasını sağlamaktadır.” demektedir.

E10 kodlu katılımcı; “Dana Adası kıyılarında flora ve fauna çeşitliliğinin olması, kaya yapısının uygun olması, görsel olarak zevk verecek yerler olası tercih edilmesine sebep olmaktadır.” şeklinde cevap vermiştir.

Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında su altı dalış turizmini çeşitli boyutlarıyla Antalya ili kıyılarıyla karşılaştırdığımızda neler söyleyebilirsiniz?

Katılımcıların Antalya ili kıyılarında gerçekleştirilen su altı dalış turizmini Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarıyla kıyaslaması istendiğinde verilen cevapların genellikle Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında reklam ve tanıtımın Antalya ili kıyılarına göre yetersiz kaldığı, canlı popülasyonunun benzerlik göstermesine rağmen sözü edilen il kıyılarında denetimin daha çok olması sebebiyle bu ilin kıyılarında canlı çeşitliliğinin daha iyi korunduğuna yönelik cevaplar alınmıştır.

K2 kodlu katılımcı; “Antalya ili kıyıları ile Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarını kıyasladığımız zaman Antalya ilinde dalış turizminin yöre kıyılarında gerçekleştirilen turizm faaliyetlerinin bir parçası olarak görülmekte ancak Silifke ve Erdemli kıyıları için aynı şey söz konusu değil, burada hala dalış turizmi yeterince bilinmemekte ve turizme dahil olamamaktadır.” şeklinde yanıtlamıştır.

E8 kodlu katılımcı; “Antalya ili kıyılarında denetimin çok daha fazla yapılması buradaki canlı çeşitliliğinin korunmasını sağlamaktadır. Silifke ve Erdemli ilçeleri kıyılarında maalesef trol ve zıpkınla avcılık çok fazla yapılmaktadır. Denetim eksikliği sebebiyle avcılığın önüne geçilememekte bu da canlı çeşitliliğini etkilemektedir.” şeklinde cevap vermiştir.

K1 kodlu katılımcı; “Antalya ili kıyılarında çok fazla dalış okulunun bulunması, oranın reklam ve tanıtımının da artmasına yol açmakta fakat bu kıyılarda dalış okulu sayısı daha sınırlı olduğu için tanıtım eksikliği bulunmaktadır.” demektedir

E2 kodlu katılımcı; “Buranın açık deniz olması Antalya ili kıyılarına göre görüş kalitesini etkilemektedir.” demektedir.

E1 kodlu katılımcı; “Antalya ili kıyılarında kaçak balıkçılık faaliyetleri Silifke ve Erdemli kıyılarına nazaran daha az, yani oralarda denetim daha fazla, bu da canlıların aslında daha rahat gözlemlenebilmesine imkân sağlıyor. Silifke ve Erdemli kıyılarında kaçak balıkçılık faaliyetleri çok fazla olduğu için su altında canlılar bizim nefes sesimizi duyduğunda bir tehlike sezip kaçıyorlar.” demektedir.

E7 kodlu katılımcı; “Buradaki canlı çeşitliliği Antalya ili kıyıları ile çok fazla benzerlik göstermektedir. Aynı zamanda Silifke kıyılarında Akdeniz foklarının üreme alanları da bulunmaktadır.” demektedir.

E9 kodlu katılımcı; “Kesinlikle en büyük farkı denetim eksikliği. Antalya kıyılarında turizm bizim kıyılarımıza göre daha çok geliştiğinden her türlü denetim faaliyeti söz konusu. Fakat Mersin ili hala turizm şehri statüsünde olmadığı için bu anlamda denetim eksikliği yaşanmakta.” demektedir.

E10 kodlu katılımcı; “Antalya kıyılarının falez yapısına sahip olması burada dalış turizminin gelişimine olumlu yönde katkı sağlamakta fakat Silifke ve Erdemli kıyılarında genellikle kumlu kıyılar var. Bu sebeple su altı dalış turizminin gelişimi Antalya kıyıları kadar gelişmiş değil.” şeklinde cevap vermiştir.

Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında yapay resifler bulunmakta mıdır? Ya da yapay resifler oluşturulması düşünülmekte midir?

Katılımcıların tamamı Erdemli ilçesi kıyılarında yapay resif çalışmalarının 2022 yılında başladığını ancak henüz dalış turizmine açılmadığını belirtmiştir. Ayrıca yapay resiflerin önemi ve su altı dalış turizmi için yarattığı çekiciliğe ilişkin farkındalıklarının yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

E4 kodlu katılımcı; “Yapay resif oluşturmaya yönelik çalışmaların yürütülmesi dalış turizminin gelişimi açısından önem taşımaktadır. Dalış okulu olarak gereken prosedürleri sağlayıp yapay resif alanı oluşturmayı biz de istiyoruz.” şeklinde cevap vermiştir.

K1 kodlu katılımcı; “Mersin Büyükşehir Belediyesi tarafından bir yapay resif çalışması yürütüldüğünü duydum. Ancak henüz faaliyete geçip geçmediği konusunda fikrim yok.” demektedir.

E1 kodlu katılımcı; “Yapay resif alanları, biyolojik çeşitliliği artırarak, çekici dalış noktaları sunarak, çevresel koruma sağlayarak dalış turizmi için büyük önem taşır. Silifke ve Erdemli kıyılarında yapay resif alanlarının oluşturulması dalış turizmi gelişimini hızlandıracaktır.” demektedir.

E3 kodlu katılımcı; “Yapay resif çalışmalarını duydum ancak henüz faaliyete açılmadı. Yapay resiflerin kurulması dalış turizminin gelişimini olumlu etkiler, bu da bölgedeki ekonomik aktiviteyi artırır.” demektedir.

E6 kodlu katılımcı; “Yapay resifler dalış turizmi için ilgi çekici dalış noktaları yaratır. Keşfedilecek yeni ve farklı manzaralar sunar. Bu kıyılarda da oluşturulması dalış turizminin gelişimi açısından önemlidir.” demektedir.

E9 kodlu katılımcı; “2022 yılında Mersin Büyükşehir Belediyesi ve Mersin İl Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından yürütülen yapay resif çalışması bulunmakta. Üç boyutlu yazıcı ile üretilmiş yapay resifler denize bırakıldı fakat dalış turizmüne henüz açılmadı.” şeklinde cevap vermiştir.

Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında su altı deniz parkı kurulmalı mıdır? Kurulacaksa hangi kıyı kesimlerinde kurulmalıdır? Neden?

Katılımcılar; Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında su altı deniz parkı kurulmasına yönelik bir çalışma bulunmadığını fakat kurulmasının gerektiğini belirtmişlerdir. Su altı deniz parkı sayesinde hem kıyılarda su altı flora ve faunasının korunacağını hem de dalış faaliyetlerinin yaygınlaşacağını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

E9 kodlu katılımcı; “Yöre kıyılarında trol ve zıpkınla avcılık çok fazla, bunun önüne geçmek amacıyla aynı zamanda koruma- kullanma dengesinin sağlanması için su altı deniz parkı kurulması faydalı olacaktır.” şeklinde cevap vermiştir.

E6 kodlu katılımcı; “Dana Adası kıyılarının su altı deniz parkı olarak ilan edilmesi buranın bilinirliğini arttıracaktır, su altı arkeolojisinin korunmasını sağlayacaktır.” cevabını vermiştir.

K1 kodlu katılımcı; “Tisan bölgesi ve Dana Adası’nın su altı deniz parkı olarak ilan edileceğini düşünüyorum. Bu sayede buradaki canlı çeşitliliği de, su altı arkeolojisi de korunabilir.” şeklinde cevap vermiştir.

K2 kodlu katılımcı; “Dana Adası ve çevresi kesinlikle su altı deniz parkı için en uygun alanlar arasındadır. Bu sayede hem buradaki balıkçılık faaliyetleri düzene girer ve denetlenir hem de su altı dalış turizminin gelişimi açısından katkısı büyük olur.” demektedir.

E4 kodlu katılımcı; “Su altı deniz parkları sayesinde balıklar, mercanlar, deniz bitkileri ve diğer deniz canlıları için güvenli bir yaşam alanı oluşur. Bu da popülasyonların sürdürülebilirliğini sağlar.” şeklinde cevap vermiştir.

E5 kodlu katılımcı; “Dana Adası kıyılarında su altı deniz parkı kurulabilir. Dana Adası ve çevresinde bulunan koylarda kontrolsüz ve kaçak balık avcılığı yapılmaktadır. Bu alanın deniz parkı olarak ilan edilmesi canlıların korunmasını sağlar.” demektedir.

E7 kodlu katılımcı; “Bu kıyılar hem deniz kaplumbağaları hem de Akdeniz fokları için önemlidir. Deniz parkı olarak ilan edilmesi nesli tükenme tehlikesi altında bulunan bu canlıların korunması için önemlidir.” şeklinde cevap vermiştir.

E10 kodlu katılımcı; “Dana Adası’nın olduğu yere kurulabilir fakat bence Tisan Adası da olabilir. Tisan Adası iki taraflı C şeklinden oluşmakta arada kaya oluşumu bulunuyor ve iki taraflı koy var. Su altı yapısı, flora ve faunası çok çeşitli bence, orası olabilir.” şeklinde cevap vermiştir.

Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında faaliyet gösteren dalış okulu sayısı nedir? Dalış okullarının sezonluk faaliyet süresi nedir?

Katılımcıların tamamı soruya 5 adet dalış okulunun bulunduğunu belirterek cevap vermişlerdir. Dalış sezonunun Mayıs ayında başladığını Kasım ayı ortalarına kadar devam ettiğini belirtmişlerdir. Sezonun ortalama 7 ay sürdüğü belirtilmektedir.

E1 kodlu katılımcı; “Sezona Mayıs ayı gibi başlıyor Kasım ayı gibi bitiriyoruz. Aslında bu kıyılarda dalış turizmi her ay yapılabilir fakat altyapı yetersizliği gibi sebeplerden dolayı dalış faaliyetlerimiz 7 ay ile sınırlı kalıyor” cevabını vermiştir.

E3 kodlu katılımcı; “Sezon genellikle Nisan- Mayıs ayı gibi başlıyor ve Kayım ayının ortasına doğru sona eriyor. En yoğun olduğumuz aylar ise Temmuz- Eylül arası.” şeklinde cevap vermiştir.

K1 kodlu katılımcı; “Mersin ilinde 5 adet dalış okulu bulunmakta, genelde bütün dalış okullarında sezon aynı zamanlarda başlayıp aynı zamanlarda sona eriyor. Ortalama 7 ay gibi bir süre dalış sezonu devam ediyor.” demektedir.

K2 kodlu katılımcı; “Bu kıyılarda uygun ekipman ve koşullar sağlanarak 12 ay dalış yapmak mümkün. Fakat şu an yeterli alt yapı olmadığı için 7-8 ay ile sınırlı kalmaktadır.” şeklinde cevap vermiştir.

E5 kodlu katılımcı; “5 adet dalış okulu var, önümüzdeki yıllarda bu sayının artacağını düşünüyorum. Dalış okulu sayısı arttıkça bu kıyılara talep de artacaktır.” şeklinde cevap vermiştir.

E9 kodlu katılımcı; “Dalış sezonu Mayıs ayı ile başlayıp Kasım ayında sona ermektedir. Bu süre içerisinde genelde cuma-cumartesi ve pazar günleri tekne ile dalış faaliyetlerini sürdürmekteyiz. Temmuz ve Ağustos aylarında tekne tam kapasite hareket ederken diğer aylarda yoğunluk biraz daha az oluyor.” demektedir.

E10 kodlu katılımcı; “Aktif olarak 5 adet dalış okulu hizmet vermektedir. Bir sezon 7 ay sürmekte.” şeklinde cevap vermiştir.

Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında bir dalış sezonunda yerli ve yabancı ortalama dalış yapan balıkadam sayısı hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Katılımcılar, dalış sezonu boyunca dalış turizmüne katılan yerli ve yabancı balıkadamların sayısının ortalama 4.000-6.000 kişi arasında olduğunu belirtmişlerdir. Yerli balıkadamların sayısının 4.000-5.000 arasında değiştiğini, yabancı balıkadamların sayısının ise 1.000-1.500 civarında olduğunu belirtmişlerdir.

E3 kodlu katılımcı; “Genellikle cumartesi ve pazar günleri dalış faaliyetleri gerçekleştiriyoruz. Temmuz- Ağustos ayları en yoğun olduğumuz aylardır. Ortalama 4.000 kişinin dalış faaliyetine katıldığını söyleyebilirim” ifadelerinde bulunmuştur.

K1 kodlu katılımcı; “Dalış sezonunun ortalama 7-8 ay sürdüğünü düşündüğümüzde yaklaşık 5.000 kişinin dalış yaptığını söyleyebilirim.” demiştir.

E4 kodlu katılımcı; “En yoğun olduğumuz aylar temmuz ve ağustos ayları, bu aylarda tekneler tam kapasite dalışa gitmekte. Hesaplayacak olursak sezonda 4.500- 5.000 kişi arasında balıkadamın dalış yaptığı söylenebilir.” şeklinde cevap vermiştir.

E6 kodlu katılımcı; “Yerli ve yabancı balıkadam sayılarını ayrı ayrı verecek olursak ortalama 4.000 yerli balıkadamın 1.000 civarında ise yabancı balıkadamın bu kıyılarda dalış yaptığını söyleyebilirim.” demektedir.

E8 kodlu katılımcı; “Nisan ayında başlayıp Kasım ayında dalış faaliyetlerini sonlandırdığımızı düşündüğümüzde bir sezonda yaklaşık olarak 5.000-6.000 balıkadamın dalış yaptığını düşünebiliriz. Yabancı balıkadamlar genellikle Rusya’dan buraya gelen turistler oluyor. Yerli balıkadamlar ise Mersin ve çevresindeki illerden geliyor.” şeklinde cevap vermiştir.

E9 kodlu katılımcı; “Tekne kapasitesi 60 kişilik, buradan hesapladığımızda sezon boyunca ortalama 4.000 kişinin bu kıyılarda dalış yaptığını söyleyebiliriz.” şeklinde cevap vermiştir.

E10 kodlu katılımcı; “En yoğun dönem genelde Temmuz-Ağustos ayı, tekne kapasitesi 70-80 kişiyi bulmakta. Ortalama 4.000 kişinin dalış yaptığını söyleyebiliriz.” şeklinde cevap vermiştir.

Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında su altı dalış turizminde yaşanan sorunları maddeler halinde yazınız.

Katılımcıların Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında su altı dalış turizminde yaşanan sorunlara dair verdikleri cevaplar kategorize edilerek Tablo 4'te gösterilmiştir. Verilen cevaplar incelendiğinde genellikle yerel yönetimin desteklerinin yetersiz olması, kontrolsüzlük ve tanıtım faaliyetlerinin az olması şeklinde sıralandığı görülmektedir.

Tablo 4. Yaşanan Sorunlara Dair Cevapların Dağılımı

Yaşanan Sorunlar	Frekans	Katılımcılar
Reklam ve tanıtım yetersizliği	12	K1,K2,E1,E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,E10
Yerel yönetimlerin desteğinin az olması	12	K1,K2,E1,E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,E10
Trol ve zıpkınla avcılığın yaygın olması	12	K1,K2,E1,E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,E10
Dalış okulu sayısının az olması	5	K1, E2, E4, E5, E8

E7 kodlu katılımcı; "Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarının su altı dalış turizmi açısından yaşadığı en büyük sorun tanıtımının yetersiz olmasıdır. Burada dalış turizmine katılanlar genellikle çevre illerden geliyor, fakat reklam ve tanıtım faaliyetleri arttırılırsa Türkiye'nin her yerinden bu kıyılarda dalış turizmine katılım sağlanabilir." demektedir.

K1 kodlu katılımcı; "Yerel yönetimin dalış turizmine yönelik herhangi bir desteği yok. Liman, iskele vb. yapıların sayısının az olması sorun yaşamamıza sebep oluyor." cevabını vermiştir.

E1 kodlu katılımcı; "Bu kıyılarda dalış faaliyetleri 12 ay boyunca yapılabilecek imkana sahiptir ancak altyapı ve olanakların eksikliğinden dolayı 7 ay ile sınırlı kalmaktadır." demektedir.

E2 kodlu katılımcı; "En büyük sorun Mersin ilinin hala turizm şehri olamamasıdır. Buradaki reklam ve tanıtım faaliyetleri eksiktir. Turizm gelişmeye devam etmektedir." şeklinde cevaplamıştır.

E4 kodlu katılımcı; "Dalış turizminin yaşadığı en büyük sorun bence, reklam ve tanıtımın yeterli olmaması. Bu kıyılarda dalış yapıldığını daha önce duymayan çok kişi var. Yerel yönetimin desteğinin az olması, trol ve zıpkınla balık avcılığının yapılması, bunun denetlenmemesi gibi durumlar dalış turizminin gelişimini olumsuz etkilemektedir." şeklinde cevap vermiştir.

K2 kodlu katılımcı; "Aslında dalış turizminin karşılaştığı pek çok sorun var ama en önemlilerini sıralayacak olursak; reklam ve tanıtım yetersizliği, kaçak balıkçılık faaliyetlerinin fazla olması, denetimin az olması şeklinde sıralanabilir." demektedir.

E5 kodlu katılımcı; "Dalış turizminin bu kıyılarda gelişim süreci hala devam ediyor ve yaşadığımız sorunlar da mevcut. Kıyılarda tanıtım faaliyetlerinin yetersiz olması, dalış okulu sayısının az olması. Bunların hepsi dalış turizminin gelişimini sınırlayan sebepler arasındadır." şeklinde cevap vermiştir.

E10 kodlu katılımcı; "Dalış turizminin en büyük sorunu altyapı ve olanakların eksik olması. Dalış mevkilerine tekne ile hareket edilebilecek kıyı yapıları sınırlı sayıda. Aynı zamanda tanıtım faaliyetleri de yetersiz." şeklinde cevap vermiştir.

Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında su altı dalış turizminin daha fazla gelişmesi için neler yapılmalıdır?

Katılımcılar, Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında su altı dalış turizminin gelişmesi için reklam ve tanıtım faaliyetlerinin arttırılması, devlet desteğinin sağlanması, altyapı gelişiminin hızlandırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Verilen cevaplar kategorize edilmiş ve Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Silifke ve Erdemli İlçesi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizminin Gelişimine Dair Çözüm Önerilerinin Dağılımı

Çözüm Önerileri	Frekans	Katılımcı
Reklam ve tanıtım arttırılmalı	12	K1,K2,E1,E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,E10
Devlet destekli projeler gerçekleştirilmeli	11	K2,E1,E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,E10
Bölgesel kurallar koyulmalı ve düzenlemeler yapılmalı	5	K1, E1, E2, E5, E6
Denetim arttırılmalı	12	K1,K2,E1,E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,E10
Altyapı olanakları geliştirilmeli (liman, iskele vb.)	10	K1, K2, E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,E10

K1 kodlu katılımcı; “Su altı dalış turizminin bu kıyılarda gelişmesi için ilk olarak altyapı ve olanakların geliştirilmesi gerekmektedir. Dalışların her mevsim yapılabilmesi için uygun koşullar sağlanmalı ve devlet destekli projeler yürütülmelidir. Her bölgenin yapısı, iklim özellikleri ve olanakları göz önüne alınarak bölgesel kurallar ve düzenlemeler yapılmalıdır.” şeklinde cevap vermiştir.

K2 kodlu katılımcı; “Bu kıyılarda su altı dalış turizmine yönelik reklam ve tanıtım faaliyetlerinin arttırılması gerektiğini düşünüyorum. Bununla birlikte altyapı ve olanakların iyileştirilmesiyle dalış turizminin gelişimi hızlanacaktır.” demektedir.

E2 kodlu katılımcı; “Her bölgenin dinamiği, sahip olduğu özellikler değişiklik göstermektedir. Bu sebeple yapılan hizmetler, yürütülen faaliyetler bölgelerin yapıları göz önüne alınarak yapılmalıdır. Örneğin burada kaçak balıkçılık faaliyetleri çok yaygın, bununla ilgili caydırıcı önlemler alınmalıdır.” şeklinde cevap vermiştir.

E3 kodlu katılımcı; “Dalış turizminin gelişimini hızlandıracak devlet destekli projeler yapılmalıdır. Bunun yanında yöre kıyılarının tanınırlığını arttırmaya yönelik çalışmalar yürütülmelidir.” cevabını vermiştir.

E5 kodlu katılımcı; “Dalış turizminin her mevsim yapılma imkanı bu kıyılarda sağlanmalıdır. Bunun için gereken altyapı hizmetleri oluşturulmalı ve her bölgenin koşullarına uygun şekilde düzenlemeler yapılmalıdır.” şeklinde cevap vermiştir.

E8 kodlu katılımcı; “Devlet destekli projelerin yürütülmesi, reklam ve tanıtım faaliyetlerinin arttırılması, kaçak balıkçılık faaliyetlerinin önüne geçilmesiyle dalış turizminin gelişiminin hızlanacağını düşünüyorum.” demektedir.

E9 kodlu katılımcı; “Burada bazı dalış okulları tekne ile dalış faaliyetlerini gerçekleştirirken bazıları direkt olarak iskeleden dalış yaptırmaktadır. İskele sayısının yetersiz olması, var olan alanların küçük olması gibi sorunlar dalış faaliyetlerini sınırlandırmaktadır. Bu sebeple altyapı ve olanakların iyileştirilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda tanıtım faaliyetlerinin arttırılması da dalış turizmini geliştirecektir.” şeklinde cevap vermiştir.

Yapılan görüşmeler kapsamında yöre kıyılarındaki su altı dalış turizmi faaliyetleri değerlendirildiğinde; Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında su altı dalış turizminin 2000 yılından itibaren gelişmeye başladığı ancak gelişimin devam ettiği ve hala istenen düzeye gelmediği görülmektedir. Yöre kıyılarında dalış sezonunun 7 ay sürdüğü ve her sezonda ortalama 5.000-6.000 balıkadamın dalış turizmine katıldığı ortaya çıkmaktadır. Yöre kıyıları Antalya ili kıyılarıyla karşılaştırıldığında deniz suyu sıcaklığı, canlı çeşitliliği gibi etkenler açısından benzerlik gösterdiği ancak Silifke ve Erdemli ilçeleri kıyılarında sürdürülen dalış faaliyetlerinin Antalya kıyılarına nazaran daha az gelişmiş olduğu, sahip olduğu altyapı ve olanakların daha

kısıtlı olduğu görülmektedir. Dalış turizminin gelişimi açısından yaşanan sorunlara bakıldığında; tanıtım, altyapı ve olanakların yetersiz olması, trol ve zıpkınla balık avcılığının fazla olması, denetim eksikliği gibi etkenler sıralanmıştır. Belirtilen bu sorunların çözülmesi durumunda dalış turizminin bu kıyılarda hızlı bir gelişim göstereceği ifade edilmiştir.

TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler, Yaşar (2011), Yıldırım (2014), Yaşar ve Konurhan (2019) ve Hazarhun vd., (2023) araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılacaktır.

Yaşar'ın (2011) Saroz Körfezi kıyılarında su altı dalış turizmine yönelik yürüttüğü araştırmasında su altı dalış turizmini olumsuz yönde etkileyen önemli bir faktör olarak trol ve zıpkınla balık avcılığı tespit etmiştir. Bu durumun Saroz körfezi kıyılarında su altı flora ve faunasına büyük zarar verdiğini, %80 oranda trolle avcılık, %20 oranda da zıpkınla avcılığın etkili olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma alanında görüşmeye katılan balık adamların trol ve zıpkınla balık avcılığının yasaklanması gerektiğini, bu faaliyetlerin su altı flora ve faunasına zarar verdiğini görüşünü belirtmişlerdir. Bu nedenle araştırma bulgusu, Yaşar'ın tespitleriyle örtüşmektedir.

Yıldırım'ın (2014) Mersin ili kıyılarında su altı dalış turizmine yönelik yürüttüğü araştırmasında su altı dalış turizminin gelişimi açısından vizyon ve hareket planı eksikliği yanında kamu kurumları ve yerel yönetimlerin ilgisizliğini önemli bir sorun olarak belirtmiştir. Araştırma alanında gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda dalış turizminin gelişimini etkileyen olumsuz faktörler arasında reklam ve tanıtım eksikliği yanı sıra yerel yönetimlerin desteğinin eksik olması görüşü ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda iki çalışmanın bulgularının örtüştüğü görülmektedir.

Hazarhun vd.,'nin (2023) araştırmasında Seferihisar ilçesi kıyıları dalış turizminde yaşanan sorunlar arasında ulaşım, konaklama tesislerinin azlığı, tanıtım eksikliği, konaklama işletmelerinin pahalı olması, devlet desteğinin bulunmaması, batıkların sayısının yetersiz olması gibi sorunlar sıralanmıştır. Yaşanan bu sorunların dalış turizminin gelişimini olumsuz etkilediği ortaya konulmuştur. Araştırma alanında gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda dalış turizminin mevcut sorunları arasında konaklama ve ulaşım altyapılarının yetersizliği, reklam ve tanıtım eksikliği, devlet desteğinin bulunmaması gibi sorunlar tespit edilmiştir. İki çalışmada da su altı dalış turizmine yönelik sorunların hem benzeştiği hem de örtüştüğü görülmektedir.

Yıldırım'ın (2014) Mersin ili kıyılarında su altı dalış turizmine yönelik yürüttüğü araştırmasında il kıyılarının sahip olduğu potansiyele rağmen bu kıyılarda su altı dalış turizminin varlığından söz etmenin mümkün olmadığını belirtmiştir. Ancak araştırma alanında yarı yapılandırılmış görüşme formu çerçevesinde gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde dalış turizminin yöre kıyılarında gelişim gösterdiği ve bir turizm faaliyeti olarak kabul edilmeye başladığı anlaşılmaktadır.

Yaşar ve Konurhan (2019)'ın Kaş ve Demre ilçesi kıyılarında su altı dalış turizmine yönelik bir değerlendirme adlı araştırmalarında; ülkemizde dalış turizmi stratejisi hazırlanarak, sektöre yönelik devlet desteklerinin artırılması gerektiği önerilmektedir. Bununla birlikte dalış teknelerinin donanım ve ekipmanlarını istenilen seviyeye getirebilmelerine olanak sağlayacak teşvikler verilmesi istenmektedir. Ayrıca demir (çapa) atılması su altı arkeolojisine ve faunasına zarar verdiği ve dip ekolojisini bozduğu belirtilmektedir. Bu nedenle şamandıra uygulamasının yaygınlaştırılması istenmektedir. Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında su altı dalış turizmi kapsamında faaliyet gösteren dalış teknelerinden bazılarının yeterli donanıma sahip olmadığı, bu kıyılarda dalış turizminin devlet ve yerel yönetimce desteklenmesi gerektiği önerilmekte ve

dalış mevkilerinin şamandıralar ile işaretlenmesi gerektiği belirtilmektedir. Bu kapsamda her iki araştırmanın büyük ölçüde örtüştüğü görülmektedir.

Hazarhun vd.,'nin (2023) Seferihisar ilçesi kıyılarında su altı dalış turizmine yönelik yürüttükleri araştırmada yöredeki dalış turizmi paydaşlarıyla görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Bu görüşmeler kapsamında dalış turizmi paydaşlarının dalış turizminin gelişimine yönelik önerileri de belirlenmiştir. Katılımcılar; Seferihisar ilçesi kıyıların su altı dalış turizminde daha çok balıkadam çekmek için paydaşların tanıtım faaliyetlerine yönelmesi gerektiğini, konaklama altyapısının geliştirilmesi gerektiğini, dalış turnuvaları, su altı fotoğraf yarışmaları vb. çeşitli etkinliklere ev sahipliği yapmasını, devlet teşviklerinin artması, su altı arkeoparklarının oluşturulması gerektiğini, yerel yönetimlerin desteğinin arttırılarak yeni projeler yapılması gerektiği önerilerinde bulunmuşlardır. Çalışma alanında da Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında su altı dalış turizmi paydaşlarının görüşlerine başvurulmuş ve dalış turizminin gelişimi için önerileri alınmıştır. Su altı dalış turizmi paydaşları da tanıtım faaliyetlerinin arttırılması, altyapı ve olanakların iyileştirilmesi, devlet destekli projelerin hayata geçirilmesi, su altı arkeoparklarının kurulması gerektiğini belirtmişlerdir. Her iki çalışmanın da öneriler çerçevesinde bulgularının örtüştüğü görülmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma kapsamında dalış okulu yöneticileri ve dalış eğitmenleriyle yarı yapılandırılmış görüşme formu çerçevesinde görüşme yapılmıştır. Bu görüşmelerde yöre kıyılarındaki su altı dalış turizminin mevcut durumu değerlendirilmiş, yaşanan sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri aranmıştır. Katılımcılar yöre kıyılarında su altı dalış turizminin 2000 yılından itibaren gelişme göstermeye başladığını, asıl ivmelenmenin ise 2014-2015 yılından sonra hızlandığını ifade etmişlerdir. Dalış okulu sayısında görülen artış, yöre kıyılarına gelen turist sayısının artması, konaklama hizmetlerinin çeşitlenmesi gibi faktörlerin dalış turizminin gelişimini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında su altı dalış turizmini çeşitli boyutlarıyla Antalya ili kıyılarıyla karşılaştırdıklarında ise araştırma alanı kıyılarındaki tanıtım faaliyetlerinin Antalya iline kıyasla yetersiz olduğunu, su altı flora ve fauna çeşitliliğinin benzerlik göstermesine rağmen araştırma alanı kıyılarında trol ve zıpkınla balık avcılığının daha fazla olmasından ve denetim eksikliğinden dolayı Antalya ili kıyılarının daha iyi korunduğu düşüncesinde olduklarını belirtmişlerdir. Araştırma alanı kıyılarında su altı dalış turizminin bilinirliği ile Antalya ili kıyılarının bilinirliği kıyaslandığında Antalya ili kıyılarında su altı dalış turizminin daha gelişmiş olduğu ve tanınırılığının daha fazla olduğunu ifade etmişlerdir. Yöre kıyılarında yapay resiflerin oluşturulmasının su altı dalış turizminin gelişimini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında su altı deniz parkının kurulması için Dana Adası ve çevresinin uygun olduğu, buranın su altı deniz parkı ilan edilmesiyle hem kıyıların korunacağı hem de dalış faaliyetlerinin yaygınlaşacağı görüşü ifade edilmiştir.

Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında su altı dalış turizmine yönelik yaşanan sorunları değerlendirdiklerinde; yöre kıyılarındaki kıyı yapılarının yetersizliğinden dolayı dalış turizminin bu durumdan olumsuz etkilendiğini, yılın her ayında dalış yapılabilecek imkân varken bu yapıların eksikliğinden kaynaklı olarak sezonun 7 ay ile sınırlı kaldığını belirtmişlerdir. Reklam ve tanıtım faaliyetlerinin yetersiz olduğunu, yöre kıyılarındaki su altı dalış turizminin bilinirliğinin sınırlı olduğunu ifade etmişlerdir. Yerel yönetim desteğinin çok az olması yine belirtilen sorunlar arasındadır. Araştırma alanı kıyılarında bir diğer önemli sorun trol ve zıpkınla balık avcılığı olduğunu belirtmişlerdir. Kaçak bir şekilde gerçekleştirilen bu

faaliyetler su altı dalış turizminin gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Çünkü su altı faunasına büyük zarar vermektedir.

Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında dalış turizminin gelişimine yönelik önerilere bakıldığında ise reklam ve tanıtım faaliyetlerinin artırılması, devlet destekli projelerin gerçekleştirilmesi, denetimin artırılması ve altyapı ve olanakların (liman, iskele vb.) geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Belirtilen bu sorunların çözülmesiyle yöre kıyılarında su altı dalış turizminin hızlı bir gelişim göstereceği düşüncesi hakimdir.

Sonuç olarak; Silifke ve Erdemli ilçesi kıyıları su altı dalış turizmi açısından çekicilik yaratmaktadır ancak sektörün gelişim hızı istenilen seviyede değildir. Su altı dalış turizmi potansiyeli değerlendirilmelidir. Yöre kıyılarının bilinirliği sınırlıdır, bu sebeple reklam ve tanıtım faaliyetleri artırılmalıdır. Silifke ve Erdemli ilçesi kıyılarında su altı dalış turizminin sadece ulusal değil uluslararası bir çekim noktası olması için yöre kıyılarına yönelik projeler artırılmalıdır. Dana Adası kıyıları su altı deniz parkı olarak ilan edilmelidir. Araştırma alanı kıyılarında çekicilik yaratan unsurların korunmasının sağlanması ve denetimlerin artırılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akkoç, İ.T. (2015). *Tüplü Dalış Turizmine Katılan Turistlerin Güdüleri ve İlgilenimleri: Türkiye Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Akkuş, O. ve Güneş, G. (2016). Mersin-Aydıncık İlçesi ve Çevresinin Kültür Turizmi Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi, *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 73-98. <https://doi.org/10.11616/basbed.vi.455241>
- Babazade, Ü. (2017). *Sualtı Dalış Turizmi Paydaşları ile İzmir Sualtı Dalış Turizmine Yönelik Bir SWOT Analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Becer, A., Z. ve Toslak, C. (2018). Türkiye'de Yapay Resif Uygulamalarına İlişkin Bir Değerlendirme. 6. *ASM Uluslararası Tarım ve Çevre Kongresi*, 2018 Tam Metin Kitabı, Antalya.
- Carr, L. and Mendelsohn, R. (2003). Valuing Coral Reefs: A Travel Cost Analysis of the Great Barrier Reef. *AMBIO: A Journal of the Human Environment*, 32(5), 353-357, (1 August 2003). <https://doi.org/10.1579/0044-7447-32.5.353>
- Culha, Y. (2024). *Silifke ve Erdemli (Mersin İli) İlçeleri Kıyılarında Su altı Dalış Turizmi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Dağhoğlu, T. ve Sürme, M. (2019). Sualtı Dalış Turizmi Tercih Nedenlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, *Akademik Araştırmalara ve Çalışmalar Dergisi*, 11(21), 377-385. <https://doi.org/10.20990/kilisiibfakademik.532058>
- Demir, M. (2018). *Dalış Turizmi Sektöründe Cinsiyet Ayırmacılığı ve Cinsiyet Ön Yargısının Betimlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Dinç, Y. (2021). Sualtı Turizmi ve Türkiye'de Sualtı Dalış Noktaları Hakkında Görgül Bir Araştırma (Ayvalık Örneği), *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(5): 469-486. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2021.730>
- Edney, J. (2006). Impact of Recreational Scuba Diving on Ship-Wrecks in Australia the Pacific, *Journal of the Humanities and Social Sciences*, 5(1/2), 201-233.

- Eren, E., Yıldırım, H. M. ve Adak, B. (2021). Dalış Turizmine Katılanların Destinasyon İmajı Algılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Çanakkale Örneği, *Sivas Interdisipliner Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(2): 26-35.
- Erginal, E. A., Öniz, H., Erenoğlu, O. and Sarıaltun, S. (2021). An Under-Recognised Geoarchaeological Heritage Asset in Turkey: Dana Island, Mersin, *Geoheritage*, 13, 89. <https://doi.org/10.1007/s12371-021-00618-z>
- Geldenhuyts, L. L., Merwe, P. V. D. and Slabbert, E. (2014). Who is The Scuba Diver, Who Visits Sodwana Bay And Why?, *South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation*, 36 (2), 91-104.
- Gökdeniz, A., Dinç, Y., Akşit, A. N. ve Münger, L. (2010). *Ayvalık'ta Su Altı Turizm Araştırması*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hasler, H. and Ott, J.A. (2008). Diving Down the Reefs? Intensive Diving Tourism Threatens the Reefs of The Northern Red Sea, *Marine Pollution Bulletin*, 56, 1788-1794. DOI: 10.1016/j.marpolbul.2008.06.002.
- Hazarhun, E., Bilgin, K., Y., Çetinsöz, C., B. ve Sert, S. (2023). Seferihisar'da Su Altı Dalış Turizmine Yönelik Bir Araştırma, *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 6(2), 707-725. DOI: 10.33083/joghat.2023.295.
- Hodeck, A., Tüchel, J., Hente, L. and von Reibnitz, C. (2021). The Importance of Sustainability in Diving Tourism-The Case of German Speaking Diving Tourists, *Sustainability*, 13(11), 6485. <https://doi.org/10.3390/su13116485>
- <https://www.tssf.gov.tr/dalis-cankurtarma-uzman-egitim-merkezleri/>; 07.09.2024
- <https://www.tv5.com.tr/fotograf-tutkunlari-mersin-kiyilarindaki-su-alti-kanyonlari-icin-daliyor>, TV5, Fotoğraf tutkunları Mersin kıyılarındaki su altı kanyonları için dalıyor; 15 Mart 2024
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Bilimsel İrade Algı Çerçevesi ile Kavramlar- İlkeler – Teknikler* (31. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Konurhan, Z. (2019). *Kaş ve Demre İlçesi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Lucrezi, S. and Saayman, M. (2017). Sustainable Scuba Diving Tourism and Resource Use: Perspectives and Experiences of Operators in Mozambique and Italy, *Journal of Cleaner Production*, 168, 632-644. DOI: 10.1016/j.jclepro.2017.09.041
- Mercan, Ş. O., Sünnetçioğlu, A., ve Uşak, E. (2021). Çanakkale İli Dalış Turizmi Potansiyelinin İncelenmesi, *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 723-734. <https://doi.org/10.18506/anemon.821781>
- Olçay, B. (2023). Sualtı Dalış Turizmi ve Arkeoparkları İncelemesi-Kaş Örneği, *Selçuk Turizm ve Bilişim Araştırmaları Dergisi*, 3: 40-66.
- Öniz, H. (2022). *Türkiye'nin Akdeniz Kıyıları*. Türkiye'de Sualtı Arkeolojisi (Ed. Hakan Öniz). İstanbul: Türk ve Arkeoloji ve Kültürel Miras Enstitüsü Yayınları.
- Özgül, A. (2008). Türkiye Kıyılarında Dalış Turizmine Yönelik Alternatif Dalış Noktaları Nasıl Oluşturulabilir. *Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları VII. Ulusal Kongresi: Türkiye Kıyıları 08 Kongre Bildiriler Kitabı içinde* (ss. 509-517). İzmir: Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Araştırma Tekniği: Görüşme, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. Sayı: 24, 543-559.

Yarmacı, N., Keleş, Ç. M. ve Ergil, Ö. (2017). Su Altı Dalış Turizminin Mevcut Durumu, Sorunları ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler: Kaş Örneği, *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 66-87.

Yaşar, O. (2011). Saros Körfezi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi, *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks (ZfWT)*, 3(1), 33-55.

Yaşar, O. ve Konurhan, Z. (2019). Kaş ve Demre İlçesi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmine Yönelik Bir Değerlendirme, *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(44), 3454-3473. <https://doi.org/10.26450/jshsr.1553>

Yıldırım, O. (2014). Mersin İlinin Su Altı Dalış Turizmi Açısından Değerlendirilmesi. *Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu* (18 Nisan 2014). 1. Baskı. Mersin: Detay Yayınları.

Zakai, D. and Chadwick-Furman, N.E. (2001). Impacts of Intensive Recreational Diving on Reef Corals at Eilat, Northern Red Sea, *Biological Conservation*, 105, 179-187.

Wongthong, P., and Harvey, N. (2014). Integrated Coastal Management and Sustainable Tourism: A Case Study of The Reef-Based Scuba Dive Industry from Thailand, *Ocean and Coastal Management*, 95, 138–146. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ocecoaman.2014.04.004>

Fotoğraflar:

Yeşim Culha